

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

BARCELONA, 19 DE JULIOL DE 1912

Núm. 1751 — ANY XXXIV

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

10 centims — Atrassats: 20

COPLES DEL DIA
(Ab música del ¡Ven y ven!)

I

—El día que yo nací
le oí decir a mi madre:
•Tienes que ser cabecilla,
mi vida,
lo mismo que fué tu padre.

II

—La población de París
hoy mucha mengua ha sufrido...
Y es que todos los *anaches*,
mi vida,
han entrado en mi partido

El requetè

Heus aquí que'm proposava escriure una bella fantasia sobre la civilització de l'avenir, any 3014, quan m'arriba la nova dels fets de Granollers y ¡adeu, fantasia! La paraula *requetè* se m'interposa obstinadament en el meu discurs. Haig de parlar, doncs, del *requetè*. Sembla que no cal pensar en civilització mentres subsisteixi tal paraula. ¡*Requetè!* Deletregeu a poca poc el mot, passeuse'l pacientment per la boca, saboregeu-lo y us devindrà repugnant. Té una baixa sonoritat bèlica de noi esquinsat que fa pedrades en lloc d'anar a estudi; recorda el sò imitatiu d'una trompeta, simulada per un puny clos, apoiat sobre uns llavis bruts; es com una crida breu a l'infantí pillatge, a la turba de ganapies que trenquen vidres, apedreguen boigs y martiritzen gats; es, en fi, o tindria d'esser, la vergonya dels pares y l'expressiu alerta a les autoritats.

El *requetè*, en temps de la guerra civil, va formarse de l'escuma sobrerera de totes les famílies. «Qui no creu al pare y a la mare, ha de creure la pell de cabra». La pell de cabra, allavors, era el timbal del carlinatge. Tots els mals estudiants, tots els mals seminaristes—no es pas lo mateix,—tots els mals creients y tots els de mals instints, fugien a la montanya a defensar—¡oh, sarcasme!—al lema Déu, Patria y Rei.

No era, el *requetè*, format precisament pels bons fills dels carlins; era format pels detestables fills de tothom.

El *requetè*, com que no tenia seny, no tenia por; com que no tenia por, tenia mala ànima; com que tenia mala ànima, va esser glorificat. No hi fa res que fos un renegaire y un sacrileg, que convertís les parets de les esglésies en *frontons* de jugar a pilota, que fes pam y pipa als capellans del batalló y posés bigotis postissos a les verges dels santuaris: ell ha devingut una institució catòlic-guerrera. Es l'orgull d'una política benèfica pels prelatats, seguida per la gent de bé, autorisada y animada per l'Església.

Avui, el jove que s'estimi, ha de perteneixer al *requetè*.

El *requetè* comença a set anys a fer mitjans catòlics en el terrat de casa seva; và a la processó y s'entreté en tacar de cera el vestit del seu company y, si porta els cabells llargs, prova de calarhi foc. A casa, juga ab l'espasi del pare y traspasa les rates, agafades a la ratera, ab una envejable sang freda. A fòra no juga: s'exercita. Ab els elastics, lliga als presoners, y cassa sargantanes ab el tira-gomes, ab crits formidables de «¡Visca el Papa Rei!» El jorn que fa la primera comunió, se compra un revolver. Generalment se proposa estudiar per advocat, que es l'única carrera que no fa perdre la fè. La fè, ja ho sab ell, es una cosa que dona coratge al que es covard. Un jove net ab revolver y sense fè, es probable que fassi un paper ridícol; ab fè y revolver y coneixent les causes eximentes, no hi hà perill de que'l confonguin ab un assassí.

El *requetè* sol tenir un parent capellà. Es l'unic parent a

qui obeeix de bona gana. Quan ell aixeca el dit, el *requetè* dispara. El *requetè* creix sense il·lusions, sense generosos impulsos, sense tots aqueixos romanticismes que fan de la joventut un hermós atolondrament. Es d'una serietat tràgica. A quinze anys no somnia més que en tirar dret y a divuit ja hi tira. En comptes de fundar societats de ball, pensa en fundar casernes. No juga a *foot-ball*, ni neda, ni patina, ni boga, perquè, en tots aquets esports, el mal que pot ferse a l'enemic es de poca consideració y, ademés, distreuen el coratge. Si's mira les cames de les nenes del seu temps, es pensant a l'hora que a trescents metres la punteria es insegura sobre un cos de república. Res el complau ni res l'acorta més que la boina lluida en public. El *requetè* es un cadell faciós, a qui s'alimenta expressament pera que mossegui.

La cria del *requetè*s va perfeccionant de dia en dia. Ja marxa disciplinat en public y's congrega en les manifestacions religioses, a l'entorn d'una bandera, ab tot l'aspecte de bandera militar. Encara porta atxa, però malfieusos de l'atxa del *requetè*, doncs si d'un manec d'escombra la dita afirma que'n varen eixir set bales, de l'atxa del *requetè* en pot eixir la guerra civil.

Ab tot, jo m'imagino que'l *requetè*, en quant tingui vot, deixarà d'esserne. Preferirà anar a l'urna que a la montanya. Un *requetè* que freqüenti els sagraments y no freqüenti les cases alegres, es un home que's casa tot seguit. Casat, els ardors belícs s'apaivaguen. Es clar que després d'una generació en ve una altra; però, si les generacions persisteixen, les modes passen. Y quan se convencen de que no hi hà escapularis que hi valguin, posaran seny.

De totes maneres, el *requetè* es una contradicció llastimosa a l'esperit altruista y germanivol dels infants; un sacrilegi vivent a l'idealitat santa de la joventut.

No es possible pensar en el *requetè* sense pensar en l'ingenuïtat estúpida dels pares que permeten que un fill seu s'hi afiliï.

Perdoneu que acabi d'una manera tan seriament vulgar. L'idea de tenir a casa un petit tigre, un probable Cain, un esqueix d'homicida, un representant ataví d'aquells petits renegats, sacrilegs y perdularis d'altres temps, que feien lo que'ls grans no s'atrevien a fer, me posaria sentimental.

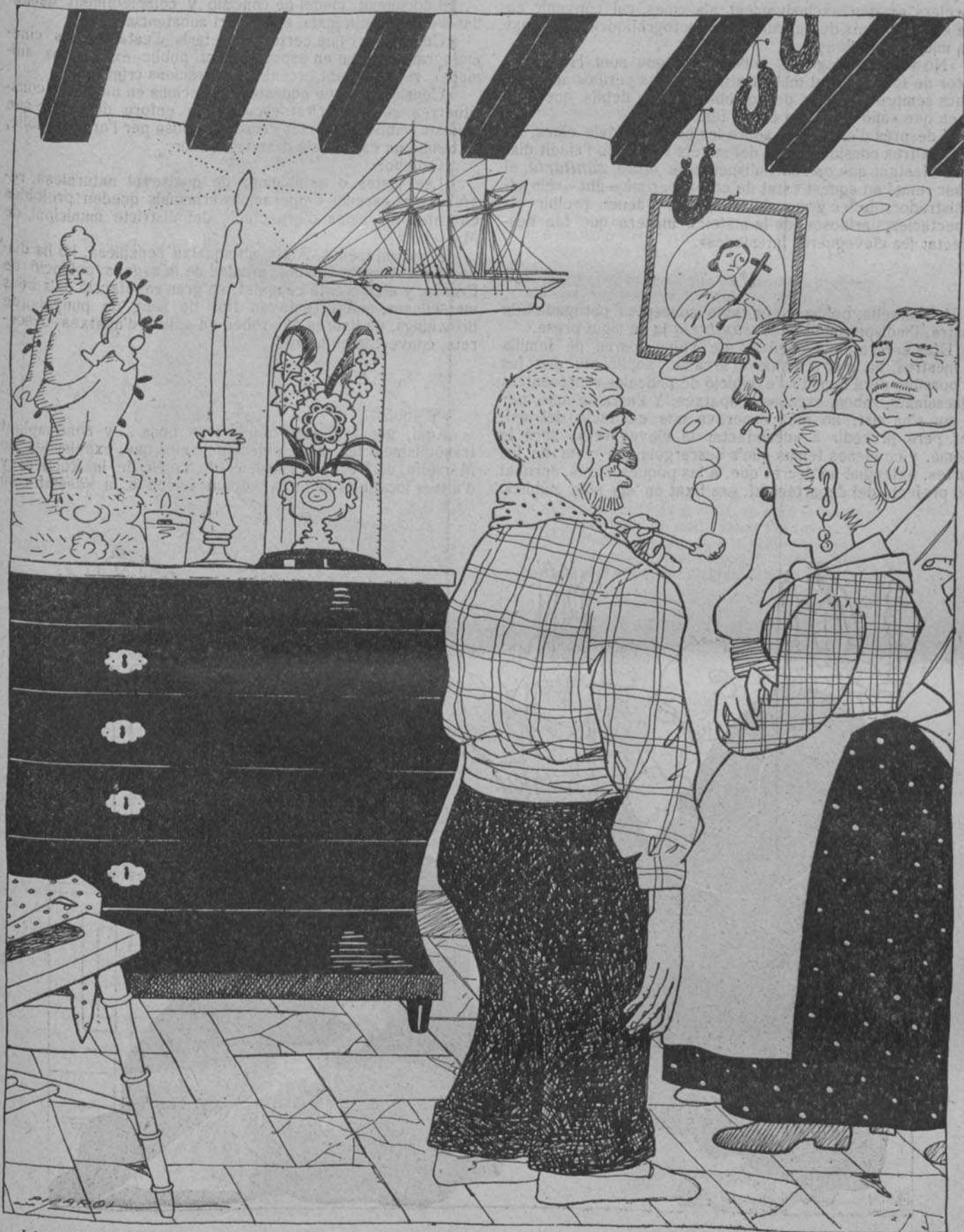
P. BERTRANA

El cine, escola del crim

¿Es dura la qualificació?... Potser sí, però, en tot cas, consti que no soc jo qui l'ha inventada. El seu origen es llegitimament francès, y en un diari de Fransa l'he llegida no fa gaires dies. Y ¡quina classe de diari!... No es cap vetust *Brusi*, el qui aixís parla del cine; no es cap morigerada *Vanguardia*; es una fulla de les més avensades de la veïna nació, diari *republicà* y, per acabarho de dir d'un cop, *socialista*.

«El cine—escriu el valent periodí—es l'escola del crim. Sense arribar a assegurar que si hem tingut Bonnots y

LA VERGE DEL MAR

—Perquè ho sapiguen, hi hà un senyor que ja se la quedaria per dos cents duros.
—¿Ab musclos o sense?

Garniers se deu exclusivament als cines, cal convenir en que els fabricants de pel·lícules cinematogràfiques han anat una mica massa lluny.

»No volgüem fingirnos millors de lo que som. Hi ha en el cor de tota multitud mals instints que es perillós alentar, doncs sempre's troben desequilibrats, sers debils, que's figuren que «allò es lo que convé fer.»

Y després d'embastar, sobre les pel·lícules dels cines, altres y altres consideracions del mateix to, acaba l'aludit diari manifestant que es una indispensable *mida sanitaria* el posar remei an aquest estat de coses, perquè—diu—«els administradors de les grans ciutats poden y deuen proibir els espectacles, perillosos, de la mateixa manera que fan desinfectar les clavegueres infestades».

A Marsella, població per tants conceptes pareguda a la nostra, l'indispensable *mida sanitaria* ja ha sigut presa.

Dies enrera, una comissió de veïns, pares de familia y mestres, va anar a visitar al arcalde, suplicantli que fes lo possible pera impedir l'exhibició de pel·lícules representant assassinats, robos, escenes d'apatxes. Y l'arcaldé que, per lo que s'ha vist, no més esperava una excitació del veïnat pera procedir a «desinfectar la claveguera», sucà la ploma, y en menos temps que's descargola una cinta de les curtes, extengué un decret que, a les poques hores, aprovat pel prefecte del departament, era fixat en els sitis publicis.

El document, model de concisió y completament despullat d'embuts, diu aixís, en sa part substancial:

«Considerant que certs propietaris d'establiments cinematografics donen en espectacle al public exhibicions animades, representant escenes o operacions criminals;

»Considerant que aquestes evocacions en un teatre constitueixen una publicitat escandalosa entorn del crim; que aquesta publicitat, a més de ser perillosa per l'ordre public, es també un espectacle desmoralisador;

»Ordeno:

»Les vistes o exhibicions de qualsevol naturalesa, representant escenes o operacions criminals queden proibides en totes les sales d'espectacle del districte municipal de Marsella.»

Ni més ni menos. Aixís, ab aqueixa senzillesa, ho ha disposat M. Amable Chanot, arcalde de la segona població de Fransa, y aixís s'està complint, ab gran satisfacció dels bons marsellesos, que ja estaven tips de sang, de punyals, de brownings, de lladres que roben en auto y d'apatxes descarats, convertits en hèroes.

¿Y aquí?

Aquí, per ara, tots bons. Tots bons... y contemplant tranquilament les «admirables» pel·lícules que, expulsades de Marsella, de Lyon, de Burdeus, de Tolón, de la Rochela y d'altres localitats que s'han donat també a la «desinfecció

COMENTANT L'HASSANYA

—¿Ja ho han vist, a Granollers, eh?... ¡Els catòlics tenen molt pit!
—Sí, però, si tots són com vostè, el tenen molt avall. ¡S'hauran de posar cotilla!

¡Y VISCA L'ATRACCIÓ!

—Y zha estat serio, l'accident?
—Home..., haventme ocorregut a la «Plataforma de la Risa», no sé si puc dir que ha sigut «serio»...

de clavegueres», troben en la nostra alegre ciutat camp amplíssim pera lluir les tràgiques gracies que allí rebutgen.

Fransa crea, inventa, descobreix, bones y dolentes, moltes coses, y totes, més o menos adulterades, fan via cap aquí. Però, pera la seva importació, s'han seguit sempre dos sistemes: el de la gran velocitat y'l de la tortuga. El primer s'aplica a les coses dolentes; el segon, a les bones.

Heusaquí per què, a Barcelona, ningú per ara, ha pensat en l'altíssima conveniencia de fer ab els cines lo que d'ies hà s'està fent a Fransa.

Venir, potser ja ve la «novetat» de la proibició, però com que es una novetat bona y util, ¡quí sab el temps que haurà de transcorre, abans no sigui aquí y comensi a aplicarse als nostres cines!

Jo adhuc m'atreveixo a creure que, pera que les autoritats s'adonin de que convé «desinfectar les clavegueres», serà precis que els nostres Bonnots y'ls nostres Garniers, allissonats y instruits per certes películes, ens obsequihin ab un petit Choisy-le-Roi o ab una imitació de Nogent-sur-Marne.

A. MARCH

«Pajaritos sabios»

Al cor del Paralelo, allà ont sempre hi hà guassa, ont es precis, per forsa, anà ab molta catxassa, cordars' l'americana y vigilà els quartets,

se sol guanyar les besses, a dalt d'una banqueta, un flavió que's dedica a treure la planeta, explotant la sabiesa d'uns pobres aucellets.

El public que'l rodeja es d'ordre y de paciència, no es d'aquells que s'escampa segons la competencia; ni el «Sori» ni el «Gayarre», ab novetats, l'atrau; no'l tempta el «Sevillano», con treinta camareras, ni se'l fa seu la Meller, de bones a primeres, per ven y ven que canti a dintre de l'«Arnau».

Soldats, raspes y patxos, admiren les bestietes, y, a cambi de deu centims que costen les planetes, veureu molts ulls alegres y rostres satisfets; molts pleguen de fer broma y, atents, paren l'orella, creient com cosa certa que sab molt bé l'aucella, d'entre tantes dotzenes, triar els paperets.

Atreta per la fama que als aucellets pregona, curiosa, vol saberne, un dia, Barcelona, si acas li esperen dies de goig o de tristor, y, ab precaucions y pauses y mitg a l'amagada, de dret al Paralelo agafa l'arrencada, sens demanar llicencia al seu Emperador.

Arriba magestuosa, y la colla abigarrada de maños y baturres que rondan la parada s'aparta ab deferencia, cedintli el lloc primer; somriu, dona les gracies, deu centims tira enlaire, y, ab vèu mitg tremolosa, demana a l'aucellaire que, per la cadenera, li tregui el seu paper.

Surt la polida aucella; lleugera saltirona y, al temps que'l béc esmola, se mira la matrona que espera, per son medi, saber l'esdevenir; de dret puja a la capsa y, a la primer vegada, arrenca la planeta que, un cop es desplegada, paraula més o menos, aixís mateix ve a dir:

CONFIDENCIA

—Ojo, guardia... Aquet que ve es en Dewine, el «Terror dels Detectives».
—¿Y a mi qué me cuenta usted!

«Juliol, mes de desgracies, fatal en conseqüències; quan aquet mes s'acostí, pren moltes providències; fes que s'escampin boles y surti el carretó; no't paris en bolados ni gastis etiqueta; pallissa y cop d'estaca a tot esquena-dreta, y no passis cabories per si farà caló.

Reforma: nom simbolic que significa amago; repassa molt els comptes y jaletat al fer el pago, que hi hà qui cria panxa tot remenant ciment; repara que tu escampes molts duros y pessetes y que, per cada quatre que'n cobren els paletes, en van una vintena a mans d'una altra gent.

Aigua: aquí t'encomano que visquis avisada; no porta el teu destino que moris ofegada; convé als teus interessos fer el paper de Met; tothom, per regalarte, s'empeny y's desespera, y ¿sabs tan sols què busquen?: armarte una ratèra, cobrarte alguna anguila y ferte patir sed...

Altres perills t'envolten; joh, sí, molts més, pobreta! Misèria, fam y penes, te marca la planeta, y, si per sort t'escapes de tant y tant de viu, jaletat y fes neteja, treballa ab gran fatlera, que'l còlera vigila y, ab cara riallera, per ferne de les seves espera sols l'estiu».

La trista Barcelona, plorant desesperada, se'n và del Paralelo, inquieta y esverada, pensant en la planeta y la vritat tement; soldats, patxos y raspes, conversen y fan gresca; un «cine» obre la porta y's sent una vèn fresca que canta ab picardia: «Ay, ven y ven y ven».

PERE FARRÓ

MUNICIPALESCA

EL PROGRAMA MINIM

Es la darrera creació municipal.

L'ha inventada el regidor senyor Oriol Martorell, y el mateix regidor la feu cèlebre en el discurs profund, vehement, plè de sana doctrina administrativa, ab que va defensarla.

Perquè l'Oriol Martorell, apassionat, simpatic, carregat de bones intencions, té això: que'ls amics y enemics riuran y faran broma a les seves costelles, sense comprendre que, a l'arribar l'hora de les pensades, es el popular y minúscol *Cuca fera* dels que'n tenen poques, però bones.

En Martorell, que es massa jove pera haver conegut, més que de nom, al fundador de L'ESQUELLA, ignora, a bon segur, que, fa una corrúia d'anys, digu é aquell patrici, dirigitse al poble:

*Jo, sense ésser geperut,
soc un home molt menut,
però tinc pensaments grans.*

El cas que ab en Ignoscent López se donava, se repeiteix avui, al cap de mitg sigle, ab el regidor esquerrà, que té idees y exposa iniciatives dignes del senyor Pardo, posem com a exemple de regidors d'altura.

El fet, lo interessant, es que, passada la calor, tindrem al Municipi un *Programa minim*, acullit ab entusiasme per quantes agrupacions polítiques se compten al Consistori, y que, ab ell, res o ben poca cosa serà lo que d'allavores en avant, als barcelonins ens manqui.

¡Visca el *Programa minim*! Visca el *Programa minim* y tant de bò que serveixi el seu contingut pera quelcom més y tingui una mica més de sort, que'l memorable que al «Tívoli» va votarse.

Aquest, el d'ara, haurà servit, al menys, pera que's parli de l'Oriol Martorell, que per cert no ho necessitava, després de l'enfado que dies passats va ocasionar an en Lluhi. L'actiu y entremaliat regidor podia haver reposat unes setmanes...

Mes, ¿què hi farem? L'afany de notorietat, la sed de gloria, trastoca sovint a l'home més pacífic, y, per lo vist, no li basta an en *Cuca-fera* que, quan passa pel carrer ab el llibre sota el bras, digui la gent, admirada:

—¡Aquet jove, deu ésser molt sabi!

Nosaltres, que estimem an en Martorell, que sabem lo que pot y val, ens fem nostre el *Programa minim*, que'ns consta es obra seva y no pas d'en Mir y Miró, com, no sabem ab quin fonament, algú afirma.

Adobtantlo, ens cab per endavant, que, si no cura res, si no regularisa la marxa administrativa de Cà la Ciutat, si no moralisa, tindrà, al menos, la virtut de motivar la creació d'una *Comissió nova*.

¡Y de comissions s'ha de convenir en que a l'Ajuntament en falten!

JUST

L'ILLA DE LA CALMA

II

EL PENDRE EL SOL

Aixís que deixes, embadalits, els rengles d'esperadors de barcos, trobaras, an el mateix moll, una altra mena de subgetes, que'ls hem vist iguals a Cabo Verde, a Les Palmes y a Tenerife, y que no més se'n crien en les illes: els prenedors de sol.

Aquets homes els veuras seure an els bancs de les escolleres, en una àncora rovellada, damunt d'una bota vuida o al mitg d'un rotlló d'aqueixes cordes que hi han en tots els ports del món, que no se sab si ja han servit o si encara tenen de servir. Els veuras tan ensopits, que ni tan sols s'esquiven les mosques, que'ls fan servir de parada y fonda; tan torrats de pendre lo que prenen, que semblen enquitranats, y els veuras tan entregats a la mateixa actitud, a l'actitut de pendre el sol, com si complissin el vot.

El sol se pren per tot allí ont en tenen; se pren de bon grat, se pren per forsa, fins hi hà metges y tot que'n recepten; però aquets prenedors de Mallorca, aixís que'ls observis un ric, veuras que'l prenen per vici, y es que no se'n poden estar. Es com donarse a una beguda que escalfa per fòra en lloc de per dintre; es tornarse llangardai; es ésser cigala de les que no canten; deu ésser una voluptuositat que'l que arriba no la pot comprendre...

AL HOTEL COLÓN

—¿Es dir que no es possible veurela?
—No, senyor. Està conferenciant ab en Cambó, qui ha vingut a convidarla a la primera audició de la llei de Mancomunitats, traduïda al català y posada en música per en Millet.

però el pendre el sol, aquí, es tant un acte com an el continent pendre l'absenta o una altra mena de trago.

—¿Què tindrà aquet sol—te preguntaras—que arribi a esser un vici tan gustós pera'ls habitants d'aquesta terra? ¿Es que escasseja y per això s'estima? ¿Es que arriba més destilat? ¿Es que es més de primera mà?—

Això darrer no l'ho podem dir, però en quant a escassejar rai... ¡Si n'hi cau per aqueixes parets! ¡Si en fa de pols per aqueixos camins! ¡Si n'asseca de persianes, y si en rosteix de portes y finestres! ¡Lo que es al qui té l'afició, ja n'hi donen per les butxaques, an aquestes platges y escolleres! ¡Shi pot ben rebejar! ¡Ja el pot pendre a raig fet el que'n vulgui, que no hi escassegen pas les hores, ni el combustible, ni els jornals, els que l'envien a les illes! Nostre Senyor gloriós, repartidor de totes les coses, se pot descuidar de repartir certs aliments als pobres de les Balears, però lo que es de lluminaries ja veuras que no les fa guiar. Encén la fornal de bon

matí y no l'apaga fins al vespre, y encara hi deixa la lluna per si volen un xic de torna.

El prenedor, doncs, no's pot pas planyer, y veuras que no's plany. ¡Que no's plany mai! Deu esser que pensa que això del mar apaga la vèn dels que criden o que'ls de l'altra banda no hi senten, que tant els prenedors de sol com els esperadors de barcos observaras que no parlen, y, si parlen, parlen baix, com si el parlar fos un treball que'ls destorbés de la seva feina, aquesta feina de no ferne, tan dolça pera'ls somniadors y tan tebia pera'l que pot viure d'espurnes de llum y de reflexes.

—¿Perquè deu esser això, te preguntaras, mentres l'en aniras cap a Palma.—¿Es mal de l'illa? ¿Es bò o es dolent? ¿Aixís com hi hà plantes de regadiu, hi hauran homes de soleiera? ¿Aixís com hi hà bons nadadors, hi haurà bons assoleiadors? ¿Serà un sport que ve dels fenicis, o d'aquells grecs tan olímpics que anomenem quan volem fer el classic? ¿Serà ¡Déu meu! mandra d'aiae-

car-se y anarse'n a l'ombra de més enllà? ¿Seran pescadors de canya, desenganyats de no pescar, que encara anyoren el sol que prenien mirant el suro?—Lo que creiem es que tenen de tot: d'olímpics, de mandres, de Dén, de mallorquí, de muselo y de pedra. Aixís com el mar, a l'Equador, cria meduses, que no són peix, ni algues, ni coral, ni llagosta, les illes crien alguns homes que són com molsa de sol. Homes que viuen amarrats a les despulles de les ancles, als blocs verdosos dels molls y a les groguenques parets de les penyes, y que són fragments de la mateixa illa.

En son fragments y fan tornar-ne an els que hi viuen y an els que hi anem.

Aixís com has observat que, si t'arribes a entretenir, t'hauries quedat mirant els barcos, a l'anarte'n del moll cap a Palma no t'assentis pas, o ja has rebut. En lloc d'asseure't a l'ombra, t'asseuries al mitg del sol, y un cop al sol ja ets mallorquí, y encara que no hi perdries res d'esserne, si te n'has d'entornar, que no t'assentis... perquè no t'entornaries. El sol t'hauria fos ab l'illa y series una alga de l'illa.

XARAU

El public hi veu de lluny

En Larra, que va avensarse un sigle a l'època en la qual va viure, escrigué, cap allà a l'any 1833, un article titolat *Yo quiero ser cómico*.

Encara que, per desgracia, siguem pocs els que coneixem l'obra d'en Larra, s'ha vist aquest article bastant popularitzat. Hi hà, doncs, gran nombre de ciutadans que, sense saber res d'en *Figaro*, han llegit el treball de referencia.

El candidat a actor que en ell se pinta y al qual, després de sentir com s'explica, acaba en Larra pera abraçar entusiasmat, no comprèn res ni significa lo més mínim al costat del ciutadà o ciutadana que, pertanyent al gremi *comiqueril*, preté sentar plassa de *primer actor* o *primera actriu*.

De les plagues que consumeixen el teatre—¡comptin si n'hi hà!—indubtablement es aquesta la més grossa. El remei es difícil, tota vegada que juguen en el problema interessos de caracter personal.

Avui ja falten actors, tota vegada que difícilment se troba qui s'avingui a secundar a un company. Se té del merit un concepte tan relatiu, ha decaigut tant la professió, que no hi hà comic o còmica, petit o mitjà, que no's cregui ab tant dret com fulano o fulana pera anar a la *capsalera*.

Hi hà desgraciats que ha anat a Sabadell o a Segovia, a fer una comedia a *partit*. Ni l'havia estudiada, ni calia que la sapigués, tota vegada que del seu pas per la localitat no va adonarse'n ningú.

Doncs també aquet se creu servir pera primer actor, y aixeca bandera, y vol manar, y's mor de fam, ¡però ab gust!

Sovint contribuim, els periodistes, an aquet desgavell. Molts cops som nosaltres els principals culpables d'aquet bullit que, incloent entre elles als actors, tantes víctimes

ocasiona. L'amistat personal, les condicions privades, l'agra-dós somriure, un bell físic, etzètera, ens porten a bombejar, exaltanties, a persones que en el terreny particular seriem incapassos de perjudicar.

Aquet dia publicava l'*Heraldo de Madrid* el retrat d'una senyoreta distingida, de condicions excelents, pera ocupar, *ab el temps*, un bon lloc en el teatre, segons afirmen els que la coneixen; però que avui ab prou feines si ha fet encara lo que'n diriem *primeres armes*.

En un article laudatori, la presentava com a *dama* un escriptor conegudissim, periodista, entre'ls que de més seny estan dotats.

—Endavant—pensarem, després de llegir l'article.—Al cap d'avall, el public, que té bon *nas*, per més que diguin, cuida sempre de tornar pels furs de la veritat, deixant els teatres buids.

BLET

NOVEDADES.—GRAN GUIGNOL ITALIA.—Continúen ab exit les representacions de la parella Sainati-Starace. Els dos grans artistes, als quals devem tantes y tan violentes emocions, segueixen treballant en un inacabable teixit de matisos, ara adolorint-nos l'ànima, ara atacantnos els nervis sense pietat; tan aviat fentnos estremir de por, com alegrantnos l'esperit ab enjogassades farses.

En *Mistero di dolore*, del nostre Adrià Gual, varen fer meravelles de detall els esposos Sainati. Condensada l'obra en tres quadros, relativament curts, resulta un plat fort y suculent, doncs guanya en intensitat tot lo que perd de palla. La concurrència no era molt nombrosa, tot lo que era d'esperar; però el triomf, pera en Gual y pera'ls ilustres interprets, va esser gran y molt just.

Darrerament s'han estrenat algunes obretes guignolesques més, la major part del gènere impressionista o terrible. Entre les que han agradat més, podem citar *L'incubo*, *Le revenant*, *Transfuga*, *La porta chiusa*, *Il sistema del Dottore Goudron*, totes de ferma pinzellada y escrites solament ab la sana intenció de fer posar els cabells de punta a l'espectador de cor sensible.

Mereix capítol apart *La Carne*, obra en tres actes del *Prince de la Peure*, André de Lorde, inspirada en un emocionant qüento d'en Guy de Maupassant. Es aquesta una producció dramàtica de gran merit psicologic, que l'Alfred Sainati executa d'una manera acabada. Plena de trucs y d'escenes vibrants, lo millor en ella, no obstant, es el drama intern del protagonista: un cruel remordiment que, dominant un feble esperit, se migra per esclatar en plena llum, arribant a produir la més tràgica desesperació. El treball de l'admirable actor italià, en el segon acte, quan la culpa del crim comença a furgar en la consciència del protagonista, es tota una filigrana de dicció y de moviment.

Ella, la bella Starace, en el seu curt paper del primer acte, va estar també a gran altura. Y del conjunt, no cal parlar-ne: com sempre, encertat y plè de vida.

Pera abans d'ahir, dimecres, estava anunciada l'estrena de *La vergine del mare*, d'en Santiago Rusiñol, y pera ahir, dijous, la *serata in onore* d'en Sainati, ab les primeres de *Babbo Goumas*, *Cravatta nera*, *Ave Maria* y *L'Usuraio*.

Ja els en farem cinc centims la setmana entrant.

MUSIC-HALLS.—L'Infanta Isabel va manifestar, l'altre dia, desitjos d'assistir a un teatre català. No la varen poguer complaure. Aleshores digué d'anar a veure una companyia castellana. —Tampoc pot esser—li respongueren.

ELS ABUSOS

—Mireu que es prou! Tot el sant dia se'l passa a missa y sempre està borratxa... ¡Deu ser l'aigua beneïtal...

No hauria sigut lo mateix si hagués volgut anar a un *music hall*. Actualment són vuit els que funcionen a Barcelona: el «Bosque», l'«Arnau»; l'«Eden-Concert», «La Buena Sombra», el «Gayarre», etc. S'han proposat distreure'ns, durant l'estiu, ab gent alegre y joganera. La Fornarina, la Nita-Jo, la Cachavera, la Nena, la Cervantes, la Farfalla, etc., en són les principals encarregades, y estem segurs de que ho conseguiran. Com que'l *music-hall* es democrata, serà diversió pera pobres y rics; desde'ls que ostenten el retol d'«Entrada lliure» a la porta fins als que l'entrada y cadira valen sis ralets, n'hi hà pera tots el gustos; però els preus, com se veu, són sempre a l'alcans del més modest treballador.

La gent no vol encaparrarse, aquestes nits d'estiu, ab drames transcendents, ni entendre's ab comedies romàntiques; se estima més el repiqueig de castanyoles de l'Argentina, una cansoneta delicada de la Nita-Jo o un tango ben ballat de la Cachavera, y en el fons té raó; són coses aquestes que sense abús no danyen y distreuen en cambi de cabories de tota mena. A més, en aquest temps, es espectacle de exit segur per marits y fills de família que tot l'hivern els fan tornar a casa a les onze, y en aquestes nits calmoses d'estiu se queden embadalits veient que hi han dones més guapes, més ben vestides y que saben fer més coses, que les seves mares, germanes y xicotes.

¡Visquin, doncs, els *music-halls*!

PALAU DE LA MÚSICA.—Notable per tots estils va resultar el concert que, en obsequi als socis protectors, va donar l'altra nit l'«Orfeo Català». Les tres seccions de senyorettes, homes y nois, varen lluirse de debò en l'execució del triat programa, en el qual hi constaven cinc primeres audicions: *Els ballets*, d'en Martineu Imbert; *El Mestre*, d'en Comella; *Mazur y Podolanka*, melodies poloneses de Wanda Landowska y *Ardent amor*, de Lassus.

Totes aquestes pessets foren aplaudides ab entusiasme, mereixent la major part els honors del bis.

El mestre Millet y demés directors secundaris poden estar satisfets del resultat d'aquell concert, que recordaran ab fruïció els aimants de l'art en general y, molt particularment, els devots de l'institució coral catalana.

ESQUELLOTS

UNA mala notícia.

Visitant el regidor senyor Muntanola, acompanyat d'alguns empleats del Municipi, les atraccions del *Saturn-Park*, al provar la «plataforma de la risa», caigué de tan mala manera, que va trencarse un bras.

Sentim moltíssim la desgracia del honorable concejal y de tot cor li desitgem una curació prompta y perfecta; però, complert aquest deber, ens permetem sospitar que ni'l passejarse per la «plataforma de la risa» fa gaire edil barceloní, ni l'anarhi ab empleats de la Casa Gran es gens propi d'un regidor que's pren el carrec en serio.

Pot calcular el respecte que li tindran, ara, els seus subordinats que l'hagin vist anar d'oros per aquella *divertida* plataforma...

Lo menos que pensaràn, cada vegada que'l vegin entrar en una dependencia de la Casa, serà això:

—¡Va caure!...

DE LES REIALS... SUADES

—¿Ont vas, Vidalet, tan amarat?

—Ja ho veus; ¡després diran que escasseja, l'aigua, a Barcelona!

No deiem que aquí lo que sobra són projectes?

Doncs... ja n'ha sortit un de nou.

L'altre dia varen reunir-se uns quants senyors pera enterarse del projecte d'una Exposició monogràfica de la Llum que's vol celebrar a Barcelona l'any 1914.

Segons informes proporcionats per un que hi era, els reunits varen acullir el pensament ab molt entusiasme.

Y després d'haverse entusiasmat, varen acordar tornarse a reunir... dintre d'uns quants mesos, pera parlarne una miqueta més.

Molt bé!

Com ja veu el lector, la cosa porta pressa.

Ara no més falta que'ls entusiats senyors del altre dia hi pensin, d'aquí a uns quants mesos, ab aquesta nova reunió.

Y que, cas de reunir-se, tinguin prou memoria pera recordar per què s'han reunit.

ACTUALMENT tenim hostatjada a Barcelona l'infanta Isabel; y s'anuncia pera'l mes de Setembre la visita del Rei.

Ab aquets *forasters* sí que la flamant «Atracció» no hi té gran ascendent.

La seva propaganda pera ells es cosa fula.

Quan venen y tornen es senyal, no més, de que s'hi han trobat bé.

¡No hi hà com ferlos bona vida!

DESDE ara per sempre més ja tindrà, el «Club dels Suicides», un altre lloc per posar en pràctica ses teories. La catedral serà el lloc per anà a rompre's la crisma o a beure's el sulfurant les persones distingides. No més, per no esser molest, s'haurà de cuidà el suicida de no ferse gens de sang o de no morir-se a dintre. Així, el culte, interromput

no quedarà ni un sol dia,
ni nova consagració
del temple serà precisa.
De manera que, al succeir
un cas semblant, podrà dir-se:
«¿Què es això, un mort sense sang?
Pot continuarse la missa.»

UNA altra fetxa gloriosa pera apuntar en els anys de Catalunya: la del miting de la Sala Imperi, celebrat el passat diumenge.

En ell, en Pere Corominas, eloqüent com mai, va explicar al poble tot lo ocorregut y lo que encara ha d'ocorre en la qüestió de les Mancomunitats, y el poble, escoltantlo, aclamantlo y aplaudintlo, va demostrar al seu diputat que, marxant per aquet camí, la massa el seguirà decidida y l'apoiarà ab totes les seves forces. ¡Avant sempre!, que ab unió y disciplina, arribarem allà ont voldrem.

JA la saben l'última novitat?

El regidor senyor Martorell proposa que l'Ajuntament nomeni, del seu seno, una comissió formada per concejals de tots els matissos, la qual s'encarregarà d'estudiar tots els assumptes

EL «CAYO»

—¡Ai recoil!... Aquet guardia'm mira ab molt mals ulls!... ¿Volest'hi jugar que es de la «Lliga del Bon Mot»?

d'interès pera la ciutat y, una volta estudiats, els portarà al Municipi, qui no haurà de fer més que admetre'ls y, sense discussió, aprobarlos.

L'idea es bonica, y fins potser barata; però, acceptat el funcionament d'aquesta especie de «Comitè de Salut pública», ¿a què treuran nas les sessions municipals? ¿Quin pito tocaran les demés comissions? ¿De què servirà el mateix Ajuntament?

Ens sembla que'l senyor Martorell sense pensarho, o tal volta pensantho molt, tracta de reformar de dalt a baix l'Administració Municipal.

Es dir, que vol fer la competència an en Moret, an en Maura y an en Canalejas.

¿S'ha vist atreviment?

AGRAIM a la Secció d'Art del «Centro de Lectura» de Reus l'envio del *Catàleg* de l'Exposició que acaba de celebrar y que ha obtingut un exit ben merescut.

La llista d'obres exposades y l'importància de la major part de les firmes, entre les quals s'hi comptaven les de l'Aragay, l'Atché, en Canals, en Casas, en Casanovas, en Fabrès, l'Apeles Mestres, en Mir, l'Oslé, en Pascual y molts altres de merit ben positiu, poden donar una idea de la transcendència del concurs artistic.

Una coral felicitació a l'amic Simó, entusiasta reusenc que ha contribuït més que ningú a la realització d'aquella obra de cultura.

L'Exposició fou clausurada solemniàlment el dia 14.

VEIÀM, veïàM... ¿què diu això?

«La Junta de Museus ha enviat un ofici al Ajuntament, acompanyantli el compte detallat de l'inversió donada a les 6,000 pessetes que la Corporació municipal va entregarli pera que organísés unes conferencies sobre art.»

Aixís es com se fan les coses!...

La delicadesa de la Junta de Museus—delicadesa que, tractantse de interessos comunals, mai es excessiva—mereix un aplauso.

Ab veritable gust l'hi enviem.

EN una revisió que de les llistes electorals de Barcelona acaba de ferse, s'hi han trobat inscrits 3,856 morts.

Entenemnos... Aquestos son, diem, els que s'hi han trobat. Lo qual no vol dir que no n'hi hagi tres o quatre mil més.

—¿Qui'n té la culpa—pensarà el lector—de que en les llistes hi figurin tants morts?

¿Volen saberho, qui'n té la culpa?

Alguns vins.

Alguns vins que, utilisant el concurs d'aquets electors sense veu però ab vot, preparen a la segura les seves combinacions, y, al ser l'hora, tenen l'honor de sortir triomfants en las nobles luchas del sufragio...

Lo més curiós de tot això es que, avisada la Junta Provincial del Cens de l'*existencia* d'aquets 3,856 morts ab dret electoral, ha contestat que *buéno*, que se'n alegra molt de saberho y que, en quant a borrarlos de les llistes, ja mirarà de ferho un dia que li vagui.

Es clar! Lo que la Junta deu dirse:

—No convé molestarla, aquesta gent. ¡Pau als morts!... Sobre tot, als morts que tenen vot.

LA sereníssima Infanta va arribar a Sitges sense cap mena d'etiqueta.

Tan sense pompa va esser l'entrada a la blanca Subur que, persones ben informades, ens asseguruen que l'unic *cicerone* que va fenir, durant sa estada, fou el simpatic Miquel Utrillo.

Les autoritats de la població, l'una perquè no tenia corbata apropiada, l'altra perquè s'havia de fer afeitar, no pogueren complimentar a la bona senyora.

L'Utrillo, que com home de món és molt galant ab les dames,

DE VISITA

—Y mossega, aquet lloro?
—No se'n fii gaire... Tot lo dia està cridant que vol ser del requetè.

acompanyà a l'ilustre forastera al «Cau Ferrat» y a algun altre lloc digne de visitar-se. Y conten que, davant d'un retrat de don Alfons, va aturarse, exclamant:

—¿Qué le parece a Su Alteza este retrato del sobrino de Su Alteza?

La dama preguntà, intrigada y en tò familiar:

—¿Cómo es que dice usted «el sobrino de Su Alteza», en vez de decir «el Rey»?

—Porque soy republicano convencido, Señora—diuen que respongué l'Utrillo, ab el seu somris agre-dols tan caracteristic.

DEFINITIVAMENT tingué lloc, diumenge passat, la visita d'Homenatge ab que'ls autors dramàtics catalans havien acordat complimentar a don Josep M.ª Arnau, un dels fundadors de l'escena catalana.

A l'arribar a Arenys de Mar, els autors, que eren quasi tots els sindicats, foren rebuts per les autoritats y per nodrides representacions de la major part d'associacions de la població.

Després de visitar la casa de la vila, ont se donà, ab la solemnitat de rubrica, la benvinguda als hostes, se dirigí la comitiva al domicili particular del venerable poeta.

Visiblement commogut, el senyor Arnau, qui té avui bastant agotades les forces físiques, però conserva una claríssima intelligència, platicà fraternalment ab tots els autors, vells y joves,

y els seus ulls, tot caliu, s'animaren, sobre tot al conversar ab els amics Conrat Roure y Albert Llanas, ombres vives del bon temps del Teatre Català. Tot seguit l'homenatjat acceptà, ab paraules de sincer agraiment, de mans de l'arcalde d'Arenys, un hermós pergami, obra del senyor Flos, en el qual hi constaven les firmes dels prohoms de la seva vila natal y dels autors que formen la junta del Sindicat; llegintse a continuació bon nombre de valioses adhesions, entre les que recordem les dels eminents Guimerà y Rusiñol.

Els centres catalanistes d'Arenys, admirablement solidaris, obsequiaren als autors ab un esplendit apat; y aixís acabà la festa.

Que es com acaben en aquet món quasi totes les coses, per santes y ben intencionades que siguin.

ELS carlistes, jaumistes o com vulguin anomenarlos, ja n'han tornat a fer una de les seves. Es dir, no una; dugues.

La primera va ser el dissabte al vespre, a Barcelona, en que una colla de criatures afiliades an aquet antic y desacreditat partit varen anar a la Redacció d'*El Diluvio* a fer la valentia de llençar uns quants crits... y fugir desseguida, després d'haver apedregat heroicament les vidrieres.

L'altra proesa carlista se perpetrà, també el dissabte, en la pintoresca vila de Granollers, aont, ab el concurs de tots els

elements progressius, havia de celebrar-se un miting de protesta contra les provocacions dels incorregibles néts d'en Savalls.

Allà, els defensors del altar y'l trono, més feréstecs que'ls del carrer d'Escudillers Blancs, invadiren el saló de *La Unión Liberal*, disposats a impossibilitar la celebració del miting, y, en efecte, varen sortir-se ab la seva, promovent un escandol repugnant, disparant una infinitat de tiros y donant lloc a una veritable batalla de la que van resultar dos morts y varis ferits.

Y aquets són, o al menos volen serho, els defensors de Jesucrist y de les seves doctrines de pau y amor!

Si Jesucrist tornava, no tindria pas més remei que demanar-los per injuria y calúnia.

Això, si no se'ls treia del davant a cops d'escombra o a puntades de peu.

FAN parlar dels seus cabells
els de la Barceloneta!
¡Aquets salats ciutadans
sembla que juguïn a verges!
Encara de l'Agustí
era la troballa fresca,
quan, pel diari, ens enterem
que de la casa paterna
una noia de dotze anys
diu que va desaparèixer.

L'INGLÈS Y L'ALTRE

—¡Eureka! No sab vostè la satisfacció ab que'l trobo...
—¿Què? ¿Que vol arreglar allò d'aquell pico?
—¡Al contrari!... Voldria que, sobre aquell pico, me fes un préstam de dos o tres mil pessetes més.

Si aquesta noia era com,
tenint dotze anys, es de creure
y, realment, s'hagués perdut,
ho sentiríem de veres.
Prò'ls salabrosos veins
de l'Hostia no hi poden perdre;
total, si aquesta no surt,
estaran en paus de verges.
N'han trobat una de fusta
y perdut una d'autèntica.

MIRA què tal!

El Govern, previsor com de costum y en vista dels rumors que corren, ha resolt que'ls inspectors provincials de Sanitat...

¿A que no endavinen què es lo que'l Govern ha resolt, respecte d'aquets dignes funcionaris?

Ha resolt... que portin uniforme de panyo blau.

Això vol dir que d'ara endavant la Sanitat provincial podrà continuar anant en camisa.

Però en cambi, cada vegada que vegem un inspector, per forsa haurem d'exclamar:

—Doncs ¡fa goig aquest home!

TRES il·lustres regidors del nostre Ajuntament varen anar, l'altre dia, a Horta, a l'objecte d'urbanisar una plassa.

Y, per més que varen buscar y buscar, no trobaren en dita barriada la tal plassa, per la senzilla raó de que... ja fa quinze anys que no existeix.

Vetaquí una planxa que pinta als nostres administradors.

Als nostres administradors, que s'equivoquen tot sovint, però segons perquè.

Quan van a Moncada, per exemple, no tinguin por que s'equivoquin de mina.

AB el xardorós estiu arriben també a Catalunya els xardorosos esclats poetics.

No hi hà poble ni poblet que no celebri el seu certamen literari ab més o menos pretensions.

En pocs dies hem rebut tres cartells o crides que, per la seva extensió, ens veiem impossibilitats de publicar. Un de Badalona, un de Gràcia y l'altre de Castellar del Vallès.

¡Pobres pobles, quina invasió de poetes!

Però, que prenguin paciència. Més de criticar seria que fessin toros o que contractessin a la Meller.

J'a's veu que som a l'estiu!

A l'estiu la sang s'exalta
y, es clà, els seus exaltaments
no porten sinó desgracies.
Carlins y republicans
tenen cruents topades;
hi ha trets, morts y mal-ferits,
manifestacions, bullangues,
y suicidis y accidents,
y cops-de-puny y baralles.

La política, l'amor,
la miseria y l'ignorancia,
són titllats, per molta gent,
com a veritables culpables
d'aquesta serie de crims
y d'escenes deplorables.
Però no es aixís, senyors;
la culpa de lo que passa
—ja va dirho en Corominas—
no es ni dels uns ni dels altres,
es no més de la calor
que la nostra sang escalfa.

PER excés d'il·lustració y ben a pesar nostre, no'ns ha sigut possible donar aquesta setmana una informació gràfica del «Turó-Park» que teniem preparada.

Aplassem la nota per al proper número, el qual creiem sincerament interessarà als nombrosos parroquians d'aquell popular centre de sports y atraccions estiuenques, que ab exit creixent ve funcionant a Barcelona.

A VUI fa vuit dies, a un subjecte anomenat Enric, trobant-se adormit en un banc del Park, li varen pendre el barret, el rellotge, el porta-monedes y les sabates!...

—Y res més?

—Res més. Se veu que va tenir la sort de topar ab uns lladres de tan bons sentiments, que's van acontentar ab robarlo de cap a peus.

Vegin si'n tindrien de bons sentiments y de consideració, els lladres, que, fentlos llàstima que tingués de tocar de peus a terra un subjecte que dorm tan fort, fins varen deixarli unes sabates velles.

En vigílies del seu Sant,
despullarlo, ¡pobre Enric!
Mes quasi tenen disculpa
uns lladres tan aixerrits.
¡Ja es robar, ja! Però mirin
que l'altre... ¡també es dormir!

EN una barraca de banys de la Barceloneta.

Un senyor, després del bany, a l'anar a vestir-se, s'adona de que li han pres les botes.

—¡Noi!—diu cridant a un dels *bañeros*.—¿Has vist si sortia algú portant unes botes a la mà?

—No.

—Doncs, mira, me les han afanat.

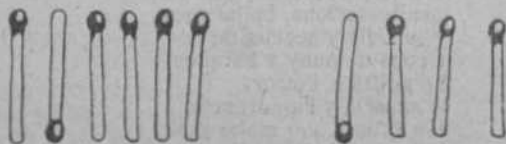
—¿Vol dir?... ¿Ja està ben segur que les duia quan ha vingut?

QUATRE Y SIS FAN NOU

Es un bonic entreteniment de sobre-taula.

Després d'un amical dinar, a l'hora en que tots els comensals, vells y joves, se veuen obligats a treure una guspira d'enginy, s'alsen vostès en mitg la general expectació, y colliquen ab tota parsimonia deu cerilles damunt la taula, en la forma que indica la primera figura.

Aleshores, fan als presents la següent pregunta:

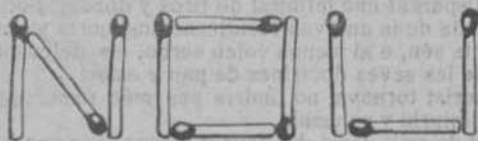
—¿Quí es capaç de demostrar ab aqueixes deu cerilles que quatre y sis fan nou?

Un sepulcral silenci acullirà l'atrevida proposició de l'original problema.

Rumia que rumiaras, els que's tenen per més aixerrits probaran inútilment de resoldre una qüestió que sembla impossible, de tan complicada que un la veu a primera vista, y que, no obstant, es d'una ingenuïtat y una senzillesa veritablement extraordinàries.

—¿Ningú's veu capaç, doncs, de demostrar com quatre y sis fan nou?—repetiran vostès, somrients, a l'auditori.

Y, davant l'insuficiència dels més vius y el matisme de tots, colocaran les cerilles de modo que formin tres lletres, una N una O y una U, tal com s'expressa en aquesta segona figura:

Y ningú podrà negar l'evidència.

Quedarà demostrat que quatre y sis fan nou, perquè's necessiten deu mistos (quatre y sis) pera construir degudament la paraula «nou».

XARADES

I

Nom possessiu la *primera*,
consonant veuras *segona*,
nota musical *tres* dona
y ciutat *hu-dos-tercera*.

JOAN ANTICH PUQUÍ

II

Es beguda la *primera*,
musical es la *segona*,
y juntant *tercera quinta*
temps de verb veuras que dona.
La *quarta* es una vocal
y si la sabs combinà
veuras que resultarà
poble català el *Total*.

M. SERRATS CAMPS

TARGETA

MORTAL
211131

Ab aquestes lletres, repetides tantes vegades com números indiquen, formar el títol d'una sarsuela catalana en un acte.

A. B. (a) LO RECTOR DE VALLFOGONA

MUDANSA

—Diu que ja no *tot* en Maura.
—¡Millor! Gent d'aquesta *tota*
per sempre més han de caure.

P. ROMAGUERA

JEROGLIFIC

Ra re Ri Ro Ru

JOAN ROCABERT

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8
BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

EL QUART DOLS

Llaminadures del cor

Gracies, xistos y ocurrencies
sobre'l plet del matrimoni
y les seves conseqüencies

Preu: 2 rals

PLANTAS QUE CURAN Y
PLANTAS QUE MATAN

Ptas. 2

Colección española Nelson

CERVANTES

Novelas ejemplares Ptas. 1'25

ARTHUR LÉVY

La vida íntima de Napoleón Ptas. 1'25

Cataluña en automóvil

Guía de las carreteras

- de la región por -

JOSÉ MUNTADAS

Ptas. 10

QUEVEDO

Su prosa más festiva

Sus versos más

chistosos

Ptas. 0'50

DEMÀ, DISSABTE, DIA 20
EXTRAORDINARI DE

La Campana de Gracia

La Carlinalla en acció o La tragedia de Granollers

8 planes de text y ilustració 10 centims

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés, un ral pera certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

LA FEBRE ROJA

-Escolti, papa: ¿còm es que tenen la gorra tan vermella?
-¿Això no sabs, fill meu?... Es que la sang se'ls ha pujat al cap.